

שירות מינר

מפריז בלהט, שעם גבור פוזו של האדם החורס את היער ואף מאיים להרוס את העולם בפצצת תופת שוב אין מקום לשירת הזמיר, ושירו של הדור הוא שיר העורב הצורח: קרע! קרע! קרע! עדת חיות היער אינה מבינה דבר בשירת העורב, אינה מפיקה כל הנאה ממנה; אך מי היא כי תערער על סמכותו הלאומית של היגשוף וכך: „כל אחד מהם חוזר הוא, / כמו לפי תקליט ישן, / על פזמוני-יגשוף: אחר הוא / גם הדור וגם הזמן“. אל עורב צרחן זה מצטרף כל חמור נוער וכל צפרדע מקרקרת ומלא כל העולם שירה חדשה. נבלע קולו של הזמיר במקלות המשוררים המודרניים, אך במסתרים מתלחן ביגונו הפך, וקולו המושחק חוזר וקורא: „ידידי! אחזור, לא ארף; / דור הולך ודור נשאר, / אך הלב, הלב בקרב, / הוא אחד אחד / הוא שכאשר / מתפרץ מסגור לבב, / הביעו איש-הקשת, / שאימת טורף עליו. / שר אותו הדור שלנו, / דור של סלגרף אלחוט. / והשיר — גם זאת ידענו: / הוא יושר גם אם במות!“

שירת הזמיר היא כל הפואטיקה של בנימין סנא על דגל אחת. היא הארת עולמנו, שהלך שבי אחר טינת-יגשופים חכמונים וחדיר לשון, עולם המלא קולות צורמים של געירות מודרנה וקרקורי-אכזב, עולם שהדית את זמירו ודעך שירו.

יודע בנימין סנא כוחה של אגדה ועוצמת האור שהיא מאירה בלב. חש הוא את כוחה לעמוד בפני הזמן ולהישאר תמיד צעירה, לחלוק מטובה לכל הלך המוצא את הנתיב לסתר גנה להרגיע נכח-רוח ושב-לב, להיות נצנוץ של אור לתועה וחמת-מים חיים לשפתי הצמא. מספר הוא לנו „אגדה אחת מאלף“ על מלחמת הגטרקים נגד הטורפים, על נצחון הציל וצבא אוכלי-העשב על ממ-לכת טורפי-הטרף, נצחון שנהפך לתבוסה איומה עם חדירת יועצי-הרמים הערומים — התן, הצבוע והשועל — לממשלת התמימים והישרים. יודע בנימין סנא אף את דרך הגשר בשמים הממריא השמימה בגאותו ובשאיפתו שאינה יודעת גבול לכבוש כוכבים חדשים עד שהוא הופך לנקודה קטנה ברום. נאמנים עלינו דברי הון הלוחש באזני היונה. „כל נירגור שלך יקר לי / מכוכב שהוא יכבוש, / כל צירוף-גחל קרוב הוא / מהסתר, החמה!“

אגדותיו היפות של בנימין סנא הכתובות בכשרון שירי רב, בחי רזים מצטלצלים ובקצב פנימי ערב מרתקות את הקורא הצעיר והמבוגר כאחד. הן מעבירות אור תו לעולם רב הן ועשיר-חיים ומשחזור הקורא ממסעו בעולם האגדה והנה זה פלא פניו שלן משתקפים מתוכה ועיניו שהרחיקו ראות גילו אותו לעצמו והאירו את עולמו לפניו.

„על האגדה בצוות ראש נרכין כעל באר, ונפשנו מה-קושבת לעומקה המזדמר. לה הדים שבעים ושבע וכל הד ניגון פלאי. ופנינו אז נראה בה משתקפים כמו בראי.“

שירות מינר אלה הן מתנה נאה לקורא העברי בהחיותו בו ניגון של כנות ותמימות ובזכותן אותו בחויית אמת הן בקנקנס הנאה מעשה ידי רות צרפתי הן בתוכם המשומר הרקוח ממיטב הפירות של גני-הילדות.

אדיר כהן

המשורר והמתרגם בנימין סנא, שהעניק לנו בעבר את „מכורה“, „משא בגליל“, „בחרט הדווי“ ו„תמולים על הסף“, כינס עתה בספרו החדש „הזמיר“ (שלוש שירות הכתובות בחרוזים קלים ומתנגנים, שכל אחת מהן היא אגדה קוסמת שמוסרה-שכל עמוק בצידה, משל שהנמשל שלו — בעיות האדם בן-זמנו.

בחן רב ובאמנות מרובה פונה הוא אל הקורא, אשר לא איבד עוד את המגע עם עולם הילדות, ובלבו שמורה עוד פינה, שאבק המציאות השואנת ומסתחררת במירוצה החמרני לא נפל עליה, שעדיין יודע לטעום טעמת של אגדה ולהפליג לעולם של חלום על אף המציאות הרוצחת חלומות וקורעת אגדות. מספר הוא לילד, לנער, ואולי גם לקשיש, שלוש אגדות ומעביר אותם לעולם רחוק-קרוב, אל יער-העד הרחוק המאוכלס היות רבות, הלא הוא ג'ונגל הבטון ובנייני-הענק של הכרך המאוכלס בני-אדם לרוב ובהם טורפי-טרף, מגביה-עוף ומיטיבי שיר וחלום. אין סוף ואין קצה לאגדות שהוא מספר. הן מתחדשות תמיד ואינן נפתרות בנקל. הן חורשות חרישן בלבם של סב ונכד וטומנות שם את זרען הטוב שינבוט בבוא מועד.

„כי לאגדה יש שער, בו באים כבוא אל גן, בא הילד, בא הנער, בא קשיש, ראשו לבן, מהלכים הכל בשטח, מזינים עינם בנוף, ונדמה: רחוק הפתח, והגבול הנה קרוב. עוד פסיעה אחת... עוד צעד... אך סביב עוד גן רב-צל, כי מסוף — ראשית בוקעת, כמו השחר מהליל, כי האגדה אוהבת גם הצליל וגם ההד, היא גם זרע וגם נבט, וגם גוף אילן כבר.“

יוצא הקורא עם המשורר אל היער לתור את מסתרו וברגע שעומדות רגליו בחוך יער-העד רחב-הצמרת, בו כל עוף וכל חיה, והוא קשוב לסיפורם של שוכניו, חש הוא כי הסיפור הנלחש באזניו סיפורו שלו הוא, ועט-המשורר מרחיקת העדות סילקה כבנטה-קסם את סמיות-עיניו והאגדה אגדה עולמנו שלנו היא. ביצר הקסמים, אליו מעבירנו המשורר, שמחות ודווי כבכל מקום אחר. השנים חולפות, סתיו רודף קיץ ושלכת רודפת פריחה, במקום שאלונים ישישים נפלו מצמיחים צעירים שלוחות. וביער העד מתנהל קרב עולמים בין טורפים ונטרפים. והנה ביצר-קדומים זה חי אחד צנוע ועניו, לא חואר ולא הדר לו, אך שיר לו המרעיד לב כל חי, בשוררו חשים הכל, כי שר הוא את שירם בו יחנה גם שלוה וגם סער, גם רינה וגם קינה. „מסתלסל השיר בנשף / וכל צליל בו כה ערב / האריה קושב רב-קשב, / חשי: השיר צובט בלב, / והזברה, שבי סחד / על נפשה ברוחה בשביל, / רגע אימתה שוכחת, / מקשיבה אף היא לצליל“. אך על יפה-שיר זה קם היגשוף הנוטר לו איבה ומבקש להכחידו, בלשון חרמייה הדיפלומטית והמשכנעת שלו משכנע הוא את הדור, כי שיר הזמיר הוא שירו הוא, כי גשחנו הזמנים ונשתנו הזמירות. הוא

בנימין סנא — הזמיר, שירות מינר, הוצאת ספרים מ. גיומן בע"מ, ירושלים ותל-אביב, תשכ"ג, חצוירים — רות צרפתי.